

Dag Michalsen

Den norske grunnloven av 1814 og europeisk geopolittikk 1814–1818

Innledning

Å vedta en grunnlov er ikke bare en intern nasjonal handling, men det er også en internasjonal handling. Å vedta en grunnlov er som også oftest resultat av utenrikspolitiske prosesser der stormakter og andre eksterne aktører er innblandet på forskjellige måter. Dessuten vil den vedtatte grunnloven senere ofte ha effekter utover det nasjonale, gjerne ved at den mer eller mindre indirekte inngår i det normative grunnlaget for mellom- og overstatlige prosesser. Intet viser dette tydeligere enn de komplekse interaksjoner på mange nivåer i dagens EU mellom forfatninger, internasjonal rett og innenriks- og utenrikspolitikk.

Mitt bidrag her er å gjøre noen merknader til dette temaet for den norske Grunnloven av 1814. Kort sagt kan den norske Grunnloven av 1814 forstås som en geopolitisk normativ fortetning i et intenst internasjonalt klima, etter nær 25 års kontinuerlig krig fra 1792 til 1814–15. Slik ble Grunnloven del av den internasjonale normative orden som Wienerkongressen instituerte i 1814–1815. Alt dette leder frem til mitt metodiske hovedpoeng, nemlig at Grunnloven (ja en hver grunnlov) også var en *internasjonal normativ handling*. Som internasjonal normativ handling må Grunnloven av 1814 derved sees i lys av det konglomerat av rettslige regimer og normative diskurser som kom til i løpet av revolusjons- og Napoleonskrigene. I det følgende vil jeg nevne et par perspektiver ved denne omfattende historien.¹

¹ Jeg har tidligere behandlet dette spørsmålet mer utførlig i Dag Michalsen, Grunnloven fra mai til november i 1814: Internasjonale dimensjoner i: Bjørg Seland (red), *Selvstendig-*

Grunnloven av 1814 som internasjonal normativ handling

Den norske Grunnloven var i 1814 først og fremst et direkte resultat av internasjonale hendelser, av krig og fred, av internasjonale traktater og komplekst diplomati. Kieltraktaten av 14. januar 1814 mellom kongene av Danmark-Norge og Sverige bestemte at Norge skulle overføres fra kongen av Danmark-Norge til kongen av Sverige.² Denne traktaten var fremtvunget av alliansesystemet i Napoleonskrigenes siste del, særlig fra 1812 av, og var en direkte utløper av den nye geopolitiske orden som var i ferd med å dannes da, og som skulle bli det postnapoleonske Europa.³

Men selv om nye geopolitiske forhold var en nødvendig forutsetning for forløpet i Norge i 1814, måtte selvsagt norske aktører handle da forutsetningene oppstod. Elitegrupper i Norge forsøkte vinteren 1814 å forhindre realiseringen av Kieltraktatens bestemmelse om å overføre Norge fra det danske eneveldet til det nye konstitusjonelle Sverige. Kongens stattholder og arveprins Christian Frederik brukte den inngåtte Kieltraktaten til å mobilisere et opprør mot overføringen fra Danmark til Sverige. At Christian Frederik primært var styrt av dynastiske interesser synes nokså opplagt – det dreide seg på lang sikt om å bevare Norge for fellesmonarkiet på en eller annen måte. For å oppnå dette formålet måtte han inngå kompromisset med den norske eliten ved å erklære Norges selvstendighet, noe som altså var i strid med Kieltraktaten. Og den eneste måten å erklære selvstendighet på, med håp om at dette skulle få rettslige konsekvenser, var å vedta en grunnlov. I all hovedsak tok aktørene det for gitt at de norske selvstendighetshandlingene våren 1814 – rettet mot konsekvensene av Kieltraktaten – var å forhindre at Norge ble overført fra Danmark til Sverige. Men å rette all kritikk mot Kieltraktaten var nok også et spill for galleriet, for uten Kieltraktaten fantes det overhodet ikke rettslig grunnlag for Norge til å bli trukket ut av det danske eneveldet. Norske elitegrupper ville altså i realiteten ha den ene delen av Kieltraktaten, nemlig bestemmelsen om at Norge skulle ut av eneveldet, men ikke den andre delen, nemlig overføringen til det da konstitusjonelle Sverige.

het og nasjonsbygging. 1814–2014 (Oslo 2014) s. 15–33 der også deler av den følgende teksten er hentet fra.

² Se perspektivet hos Bo Stråht, *Union och demokrati. De Förenade rikena Sverige-Norge 1814–1905* (Nora 2005) s. 47–106.

³ Paul Schroeder, *The Transformation of European Politics 1763–1848* (Oxford 1994) s. 445–516.

At Norge kom ut av det danske eneveldet, skyldtes politisk sett utelukkende den svenske kronprinsen Karl Johans politikk fra 1812.⁴ I samforstand med tsar Alexander 1 godtok Karl Johan tapet av Finland til Russland.⁵ Samtidig koblet Karl Johan seg til den nye alliansen mellom Russland og Storbritannia rettet mot Napoleon. Slik solgte Karl Johan sin store plan om et skandinavisk område i form av en union mellom Sverige og Norge som stormaktenes betaling for å få Sverige med i sluttkampene mot Napoleon. Hvis ikke Karl Johan hadde gjort dette diplomatiske fremstøtet i en situasjon der Russland og Storbritannia nærmet seg hverandre for å finne frem til koalisjonsplaner overfor Napoleon, ville Norge utvilsomt ha forblitt en del av det danske eneveldet. Det var altså dette grepet – å trekke Norge ut av det danske eneveldet – som var den første grunnleggende forutsetning for å skape en egen politisk enhet av Norge.

Den andre grunnleggende forutsetning var at Sverige ikke okkuperte Norge for å oppnå sitt mål om å overta Norge fra Danmark. Etter slaget ved Leipzig i 1813 gikk Karl Johan nordover for å få Norge ut av Danmark. Han tvang den danske Frederik 6. til å gi fra seg Norge, ikke ved å hærta Norge, men ved å okkupere Holstein, under sterk russisk støtte. På grunnlag av Kieltraktaten forlot dansk administrasjon Norge, men ingen svensk kom i stedet, noe som ville ha vært den normale prosedyre hvis Sverige hadde okkupert det som var målet, nemlig Norge. Dette fysiske maktvakuumet ga mulighet for det norske grunnlovsarbeidet fra februar av, og så lenge Karl Johan var opptatt med krig og politikk på kontinentet.

Å vedta en forfatning i 1814 var altså ikke bare en nasjonal handling; det var like mye en internasjonal handling, både politisk og rettslig. Da Riksforsamlingen på Eidsvoll vedtok 17. mai-forfatningen, var dette i strid med stormaktenes interesser slik dette var nedfelt i Kieltraktaten og andre tilhørende internasjonale avtaler. Europa stod foran en ny organisering som skulle besegles på kongressen i Wien, som startet tidlig på høsten 1814. Der ble det lagt til grunn at Norge skulle knyttes til Sverige og derigjennom også til den europeiske allianseorden basert på

⁴ Grunnleggende Jørgen Weibull, *Carl Johan och Norge 1810–1814. Unionsplanerna och deras förverkligande* (Lund 1957).

⁵ Se fra finsk perspektiv, Lars Björne, *Hotet från Öster. Drag i finsk och även norsk konstitutionell historia fram till 1809/1814* (Oslo 2014) s. 105–156.

internasjonal traktatrett. Derfor oppfattet stormaktene Eidsvollsgrunnloven som å være i strid med det internasjonale samfunnets normeringer.

Denne problemstillingen ble ytterligere skjerpet i internasjonale fora fordi Sverige med grunn kunne spørre: Hadde Danmark hatt noe med tilkomsten av Eidsvollsgrunnloven å gjøre, og hadde den danske kongemakten følgelig bevisst handlet i strid med Kieltraktaten? Dette var gjenstand for omfattende diplomatiske diskusjoner (som jeg kommer tilbake til), der Sverige selvfølgelig fremholdt at den sentrale personen i det norske opprøret var en dansk arveprins. Stormaktene sendte kommisjonærer til Danmark og Norge på sommeren 1814 for å finne ut av det som i England het “the Norwegian rebellion”, men dette ledet ikke til endringer i deres sentrale anliggende: at Norge skulle i union med Sverige og unionens utforming måtte bygge på denne sentrale geopolitiske premiss.⁶

Grunnloven og napoleons- og wienerkongress- tidens nye internasjonale normkonglomerat

Grunnloven av 1814 ble skrevet inn i et Europa preget av en høy grad av internasjonalisert rett, av et sammensatt normkonglomerat. Med internasjonalisert rett mener jeg her ikke bare folkerett, men rett hvis innhold ble standardisert eller utformet med sikte på å dekke store geografiske områder. Standardiseringen bygde da dels på en stormakts eller flere stormakters politisk-rettslige normeringer, som så i større eller mindre grad ble gjennomført i de enkelte land eller territorier. Før 1814 var Napoleons mange reguleringer av særlig betydning. De hadde dels form av normeringer som omfattet de delene av Europa som Frankrike kontrollerte direkte og indirekte (som Danmark-Norge), dels var det reguleringer Napoleon initierte overfor ulike stater. I løpet av sine år ved makten sørget Napoleon for bl.a. over 30 forfatninger rundt om i Europa.⁷

Den økonomiske bakgrunnen for dannelsen av staten Norge i 1814 var mer enn vanskelig, særlig gjaldt dette følgene av handelsblokadene

⁶ Se kildegrunnlaget, Yngvar Nielsen, *Aktstykker vedkommede Stormagternes Mission til Kjøbenhavn og Christiania i Aaret 1814*. Videnskabselskabets Skrifter. 1895. S. 65–66.

⁷ For de rundt 30 napoleonske forfatninger rundt om i Europa, se Hans Fenske, *Der moderne Verfassungsstaat. Eine vergleichende Geschichte von der Entstehung bis zum 20. Jahrhundert* (Paderborn 2001) s. 186–211.

som rådet mellom Frankrike og England under siste delen av krigen. Da Napoleon etter flere slag kontrollerte hele Kontinental-Europa fra rundt 1806, satte han i verk den såkalte *kontinentalblokaden* mot England for å tvinge landet til et militært oppgjør, eller i hvert fall å bringe landet i konkurs. Gjennom en hel rekke internasjonale beslutninger i årene 1806 og 1807 normerte Napoleon i realiteten hele Europas økonomiske politikk med nye, skarpe merkantilistiske dreininger. Formålet var å hindre England i å selge varer. Mot dette kom de like viktige motbeslutninger fra den britiske regjeringen.⁸ Danmark med Norge var blitt tvunget til å slutte seg til Napoleons kontinentalblokade ved en særskilt traktat med Frankrike 31. oktober 1807.⁹ I dens artikkel 6 forpliktet Danmark seg til å gjennomføre en rekke forordninger for å støtte opp under denne gigantiske blokaden.

Å reorganisere et helt kontinents handelssystem, som både skulle tjene økonomiske og militære hensikter, førte etter hvert med seg et overveldende antall rettslige, militære, administrative, sosiale og økonomiske tiltak. Dette ledet igjen til fortløpende akutte dilemmaer om hva som kunne eksporteres eller importeres. Likeledes førte det til en rekke tilsiktede, og enn flere utilsiktede, virkninger i økonomien. Samlet strukturerte denne napoleonske normmengden alle lands økonomiske lovgivning. Napoleons fortløpende traktater og de mange forfatninger og lovkodifikasjoner han initierte over store deler av kontinentet, skapte nye normative bånd i Europa av stor virkning og betydning. Derved oppstod det også i løpet av Napoleonskrigene nye suverenitetsordninger i Europa, ordninger som gjorde det mulig å lovregulere nokså likeartet over større deler av Europa, og da særlig innenfor det napoleonske regimet og dets mange vasallstater og allierte.¹⁰ Overhodet fantes det i Napoleons styre en tendens til å gi militær og administrativ makt en tydelig normativ mening.

Grunnloven av 1814 ble nettopp til på denne tiden da Europas maktstrukturer gjorde det mulig å lage normordninger som dekket store områder. At dette skjedde i krig og okkupasjonslignende tilstander er opplagt, men historisk er det interessante at disse politiske prosessene skjedde

⁸ Eli Heckscher, *Kontinentalsystemet: den stora handelsspärrningen för hundra år sedan: en ekonomisk-historisk studie* (Stockholm 1918) kap II og III med skarp kritikk av kontinentalblokaden økonomiske konsekvenser. Jeg går ikke nærmere inn i den omfattende økonomisk-historiske debatten om kontinentalblokaden mangfoldige følger.

⁹ Johan Tønnessen, *Kaperfart og skipsfart 1807–1814* (Oslo 1955) s. 21–36.

¹⁰ Stuart Woolf, *Napoleon's Integration of Europe* (London 1991) s. 83–132.

med så omfattende og tydelige normative grep som de gjorde og at de normative ordningene hang politisk og rettslig så nært sammen.

Grunnlovgivernes forhold til internasjonal politikk våren og høsten 1814

Den norske Riksforsamlingen hadde våren 1814 særskilte erfaringer fra og forventninger til internasjonal politikk noe som fikk betydning for utformingen av Grunnloven. Å skrive en grunnlov i 1814 var altså også å tolke sitt lands utenrikspolitiske situasjon. De fleste grunnlovgivende forsamlinger i Europa og Latin-Amerika i perioden var like mye opptatt av utenrikspolitikk som innenrikspolitikk – og de to temaene hang uansett nøye sammen. Det var krig og utenrikspolitisk relaterte unntakstilstander som oftest hadde foranlediget en ny forfatning rundt om i verden i tiårene rundt 1800, som i Norge i 1814. Denne strukturelle situasjonen formet den grunnlovgivende prosessen.¹¹

På Riksforsamlingen på Eidsvoll i april og mai 1814 fikk selvstendighetspartiet – som var i flertall – drevet gjennom at det ikke skulle diskuteres utenrikspolitikk. Å diskutere utenrikspolitikk ville ha ført til at man måtte ta standpunkt til unionspartiets syn, nemlig at Riksforsamlingen ikke hadde et *internasjonalt mandat* til å lage en grunnlov uavhengig av Kieltraktaten. Og langt på vei var dette riktig. På Eidsvoll var de alle klar over at hele grunnlovsprosjektet hang helt sammen med de utenrikspolitiske konjunkturer – nemlig utfallet av Napoleonskrigene. Men her viser også Eidsvolls selvstendighetsparadoks seg. På den ene side ville de sette til side Kieltraktaten, som var påtvunget dem av stormaktene, men som nettopp var det rettslige instrumentet som overhodet hadde gjort det mulig å sitte på Riksforsamlingen på Eidsvoll i første omgang. Det var gjennom den traktaten den danske kongen var blitt tvunget til å oppgi Norge, og gi suvereniteten tilbake til det norske folk. Men på den annen side burde Riksforsamlingen i april og mai 1814 like mye frykte for en ny seier for Napoleon (som da for øvrig reelt sett var nokså usannsynlig, men det var vanskelig å vite sikkert på Eidsvoll). Dette ville bare ha ført til at København (gjennom Napoleon) på nytt hadde fått kontroll over Norge. Da de på Eidsvoll 1. mai fikk vite at Napoleon hadde abdisert, gikk det

¹¹ Se inngående for sammenhengen mellom unntakstilstander og forfatninger generelt Dag Michalsen (red.) *Unntakstilstand og forfatning* (Oslo 2014).

et støkk gjennom forsamlingen. Egentlig burde de ha vært fornøyde, hvis da ikke ideen var – som mange i Sverige sa – at Grunnloven var en snedig måte å koble seg tilbake til Danmark på gjennom valget av Christian Frederik som konge.¹²

Men hvordan var det ekstraordinære Stortingets blick på internasjonal politikk da Eidsvollsgrunnloven ble forhandlet frem til Novembergrunnloven, etter krigen med Sverige på sommeren, etter fredsavtalen på Moss i august og etter forhandlingene mellom de svenske utsendingene og det ekstraordinære sammensatte Stortinget om den nye reviderte Grunnloven på høsten, vedtatt i 4. november 1814 og følgelig kalt Novembergrunnloven? Utvilsomt hadde den norske politiske eliten vært gjennom en realitetsorientering fra våren til høsten 1814. Stormaktsutsendingene hadde fortalt den norske regjeringen at union med Sverige var uunngåelig. Den påfølgende krigen med Sverige på sommeren viste med all tydelighet at Norge ikke hadde militær makt til å forsvare noen form for selvstendighet. Wienerkongressens samling fra september av hadde vist styrken i stormaktenes politikk, også overfor Norden, som nå skulle sanksjoneres i omfattende traktater.

Men ikke bare det ekstraordinære Stortinget på høsten 1814 kjente presset. Det samme gjorde Karl Johan, som måtte få unionen med Norge i orden før de ekstremt kompliserte forhandlingene på Wienerkongressen førte til uforutsigbare konstellasjoner som kunne gi en fordel for Danmark. Hvis det kom til konflikter mellom Russland og de andre stormaktene, kunne dette bli farlig for Karl Johans norgespolitikk, som først og fremst bygde på hans avtale med tsaren. Derfor var det i Karl Johans interesse at det var fremdrift i forhandlingene i Christiania om revisjon av Grunnloven i oktober, og at dette skjedde i samforstand med stormaktene. Kongressen fulgte nøye med på hva som skjedde i nord. Uten Stortingets vedtak av Novembergrunnloven og valget av den svenske kongen til norsk konge ville ikke Russland ratifisere sin separate fredstraktat med Danmark, en ratifisering som ville avslutte nordarméens okkupasjon av Holstein.¹³ Det samme gjaldt flere av Kieltraktatens mange øvrige bestemmelser om territoriale eierskifter som følge av at Danmark hadde

¹² Se den suverene og ironiske svenske kritikken av Riksforsamlingen på Eidsvoll: Hans Järta, *Sändebref till Herr von Holten. Af en svensk* (Stockholm 1814), en tekst som er for lite lest i Norge.

¹³ Grunnleggende for kildefortolkningen George Nørregaard, *Danmark og Wienerkongressen 1814–15* (København 1948) s. 47–70.

fått svensk Pommern i kompensasjon for tapet av Norge. Dette ville kunne involvere flere av de tyske statene som var sentrale aktører på kongressen: Slik hang en rekke europeiske territorielle og politiske forhold intimt sammen med Stortingets vedtakelse av Novembergrunnloven og det samtidige valget av den svenske konge som norsk konge.

Grunnloven i et nytt internasjonalt kongresssystem etter 1814

Kieltraktaten, det norske grunnlovsarbeidet og den nye norsk-svenske unionen ble del av den internasjonale rettsordenen og det politiske systemet fra 1814–1815. Dette gjaldt både generelt og helt konkret. Det følgende dreier seg om det konkrete: Mellom 1815 og 1823 stod tolkningen av Kieltraktaten i sentrum for en langvarig konflikt mellom Sverige og Norge på den ene siden og Danmark på den andre. Kieltraktaten bestemte at ved atskillelsen skulle den dansk-norske fellesgjelden (som særlig var oppstått under Napoleonskrigene) fordeles mellom Danmark og det nye selvstendige Norge. For Norge var dette en svært stor utgift på et tidspunkt da staten hadde lite midler.¹⁴ Danmark – som også var på fallittens rand etter krigene – ville selvsagt ha oppfylt denne delen av Kieltraktaten. Karl Johans posisjon var at Sverige-Norge ikke burde oppfylle denne forpliktelsen fordi Danmark ikke hadde oppfylt sine forpliktelser i henhold til Kieltraktaten. Det primære argumentet var Karl Johans påstand om at Danmark hadde stått bak Norges opprør mot Kieltraktaten, og følgelig hadde ikke danskekongen oppfylt traktaten. Sverige hadde jo vært tvunget til å gå til krig for å få oppfylt avtalen. Også andre deler av avtalen, som Sveriges overføring av svensk Pommern, ble da utsatt. Danmark påstod selvfølgelig at kongemakten slett ikke hadde initiert den norske motstanden på Kieltraktaten. Av stor betydning var også stormaktsutsendingene som hadde besøkt Norge sommeren 1814 og undersøkt saken, og som mente at det ikke var ført tilstrekkelig bevis for at Danmark stod bak det norske opprøret mot Kieltraktaten.

Uten stormaktenes mellomkomst ville det vært umulig å løse konflikten mellom Sverige(-Norge) og Danmark. Og uten stormaktenes ønske om et fredelig Europa ville det lett ha kommet til krig mellom Sverige og Danmark, en krig Sverige sikkert hadde vunnet. Gjennom Wienerkon-

¹⁴ Francis Sejersted, *Den vanskelige frihet. Norge 1814–1850* (Oslo 2001) s. 37–42.

gressen hadde stormaktene søkt å skape et stabilt Europa, hvis karakter var resultatet av det omfattende traktatverket som var oppstått 1814–1815. Mellom stormaktene foregikk det dragkamper i den dansk-norske gjeldssaken. Russland tenderte til å holde med Sverige, mens England holdt med Danmark, særlig fordi England la stor vekt på prinsippet om at traktater skulle overholdes etter ordlyden. I de langvarige forhandlingene som kom ut av konflikten, spilte igjen stormaktskommissærenes rapport fra sommeren 1814 en viktig rolle fordi den ble ansett som et slags rettslig bevis som alle parter måtte godta. Siden kravet om at traktatene måtte holdes stod så sentralt, satte det Sveriges (og Norges) holdning i et slags vanry fordi det her kunne forstås som en flagrant manglende traktatoppfyllelse fra Sverige-Norge (om enn Sverige mente at den manglende oppfyllelsen heller lå hos Danmark).

Til slutt kom saken på bordet under Kongressen i Aachen i 1818, som var det første kongressmøtet etter Wien. Nyere forskning fremhever at Wienerkongressen og det påfølgende kongresssystemet representerte et vendepunkt i folkeretten idet dette innledet et nytt internasjonalt sikkerhetssystem basert på det som er blitt kalt *legalt hegemoni*.¹⁵ Det som skjedde i Wien, var en ny rettslig form for løsning av internasjonale konflikter: Stormaktene (Storbritannia, Preussen, Østerrike, Russland, Frankrike) initierte nye saksbehandlingsregler og materiell rett som bygde på traktaters overholdelse, i hvert fall de traktatene som var inngått under kontroll av stormaktene. Stormaktene mente at de hadde kompetanse til å organisere Europas statssystem på grunnlag av deres felles forståelser og oppfatninger. Dette var igjen resultat av en rekke forhandlinger som hadde kommet til uttrykk offentlig i flere sentrale dokumenter, også i en ny forståelse av en europeisk politisk offentlighet. Men når stormaktene var enige, oppstod etter deres syn et felles mandat til å handle på vegne av alle i Europa, også om det skulle innebære væpnet intervensjon. Dette synet kom til uttrykk på mange måter, som da den britiske utenriksminister Castlereagh karakteriserte dette internasjonale beslutningssystemet som jevn godt med å gi stormaktene som helhet “the efficiency and almost simplicity of a single state”.¹⁶

¹⁵ Gary Simpson, *Great Powers and Outlaw States* (Cambridge 2004) s. 91–115.

¹⁶ I brev til statsminister Liverpool av 20.10 1818, sitert etter Simpson op cit. 2004 s. 114.

Det var dette stormaktsystemet som viste seg ved gjennomføringen av Kieltraktaten og dens bestemmelse om den dansk-norske gjeldsdelingen. Som det heter i protokollen fra Aachenmøtet:

“Konferansen har ikke bare anerkjent retten, ja selv plikten for de allierte, til å intervenere i konflikten mellom Danmark og Sverige, men konferansen har også bestemt den form som den mener er mest hensiktsmessig for en slik intervensjon, ved å slutte seg til dette kollektive vedtak som er rettet fra de fire hoffene til hoffet i Sverige”.¹⁷

Dette gikk så langt at stormaktene antydte at hvis Sverige fortsatte å bryte traktaten, ville stormaktene vurdere å bryte de diplomatiske forbindelsene med Sverige *og i så fall la Norge gå tilbake til Danmark*. Kanskje har kong Karl Johan (fra 1818) – som ble rammet av dette stormaktsystemet – litt rett når han i et samtidig brev til en oppbrakt tsar sammenlignet stormaktenes beslutning i Aachen med Napoleons suverenitetsutøvelse i tiåret før.¹⁸ Det Karl Johan med rette antydte, var at det fantes en kontinuitet i de måtene som internasjonal suverenitet ble skapt på under Napoleons regime, og over i det nye kongresssystemet. Fra vårt ståsted ser vi at kongresssystemet nok ligner mer på dagens moderne system, fordi det da som nå krevdes enighet mellom alle eller de fleste stormaktene for å handle legitimt. Slik kan det hevdes at det etter Wienerkongressen oppstod en slags overnasjonal rettslig orden.

Avslutning

Gjennom den internasjonale politiske prosessen fra 1814 til 1818 ble den norske Grunnlovens internasjonale rolle forankret. Dette skjedde i diplomatiske, konstitusjonelle og politiske former. Grunnloven var skapt internasjonalt, både som følge av forfatningens internasjonale sjanger og forfatningens betydning som et internasjonalt rettslig instrument. Det var geopolitiske prosesser som krig og fredsslutninger som sikret dens tilkomst i 1814 og fortsatte eksistens etter 1814 (i motsetning til svært mange andre forfatninger som forsvant stille ut av historien mellom 1791

¹⁷ Tillegg til protokoll Sub nr. 31 av 12 9bre(?), 1818./Til Count de Fiquelmont/Keiserens representant til Kongen av Sverige/Aix-la-Chapelle, 14. november 1818. Jeg takker Karin Schneider (Wien/Innsbruck) for å ha sendt kopier av de ennå upubliserte protokollene (på fransk) fra kongressen i Aachen. Oversettelsen er min.

¹⁸ Om Karl Johans brevhistorie med Tsaren i 1818, se Nørregaard 1960 op cit s. 70–73.

til 1815). Og etter 1814/1815 – i et nytt Europa med mindre toleranse overfor radikal folkesuverenitet – overlevde Grunnloven, dels fordi den i Novembergrunnlovens form sikret unionen med Sverige, og dels fordi den heller ikke utgjorde en trussel mot den nye europeiske stabilitetsorden. Slik har Grunnloven av i dag blitt et av de få levende beviser for den moderne forfatningsformens lange linjer tilbake til tiårene rundt 1800.

